

LEHETSÉGES-E ÖNISMERETI MUNKÁT VÉGEZNI EGYETEMEK ÁLTAL SZERVEZETT CSOPORTOKBAN?

Az egyetemi pályaszocializáció keretében szervezett önismereti csoportok kérdése a szakmai közéleti gondolkodás egyik aktuális témája. Módszertani, etikai, technikai szempontok egyaránt ütköztethetők e kérdéskörben. Folyóiratunk eddig is nyilvánosságot biztosított a kérdés számos vetületének. Szummer Csaba vitaindítójával és az azóta megjelent hozzászólásokkal a szakmai-személyes vélemények, különféle szempontok bemutatásának nyitottunk teret. Vitánk végéhez ért, ebben a számban Szummer Csaba felhozott érvekre és ellenérvekre adott záró válaszát közöljük, és olvashatják a rovatvezető összegző sorait is.

Takácsy Márta, rovatvezető

Hajózni kell!

Viszontválasz a Pszichoterápia 2019 tavaszi számában közölt írásom kapcsán megjelent cikkekre

2019 tavaszán vitaindító cikket írtam a következő címmel: „Lehetséges-e önismereti munkát végezni egyetemeken által szervezett csoportokban?”. Azért ragadtam tollat, mert egy, a címben szereplő témával foglalkozó műhelykonferencián valaki belevágta a bicskát az asztalba, és ezt találta mondani: „Már hogy lenne lehetséges, amikor a Pszichoterápiás Tanács Szövetség (PTSZ) állásfoglalása ezt már eldöntötte: nem lehet”. Az illető azzal is megpróbált súlyt adni a szavainak, hogy megjegyezte, ő maga is a PTSZ tagja. Ott és akkor vértolulással csak annyit bírtam kinyögni: „A PTSZ nem az Atyaúristen, hogy kinyilatkoztasson. Bizonyára szakmai érvekkel is képes alátámasztani az álláspontját. És ha úgy alakul, meg is tudja majd változtatni a véleményét”. Azután hazamentem, lehiggadtam és megpróbáltam artikuláltan kifejtetni az álláspontomat. Cikkemhez vagy a témához kapcsolódóan 13 válaszcikk jelent meg. A szerkesztőség felkért, hogy írjak egy lezárást a vitához, lehetőleg úgy, hogy reflektálok a hozzászólásokra. A felkérésnek eleget teszek. Ugyanakkor leszögezem, hogy a felajánlott terjedelem nem tesz lehetővé érdemi választ.

Először is köszönöm a folyóiratnak és a hozzászólóknak, hogy ebben a formában együtt gon-

dolgozhattunk a témában. Egyúttal bejelentem, a Károli Gáspár Református Egyetem (KRE) tervezi, hogy a vírushelyzet elmúltával újabb konferenciát szentel a kérdésnek. Előre veszem azt a két premiszót, amelyben sikerült konszenzust kialakítanunk.

(1) Az egyetemeken által szervezett önismereti csoportokban *érdemi önismereti munkát* lehet végezni.

(2) Ez a fajta önismereti munka *nem csupán lehetséges, hanem kívánatos is* az egyetemisták számára.

Ebből a két premisszából logikusan adódik a következőket: elő kell segíteni, hogy a hallgatók önismereti munkát végezhesse. A PTSZ általam vitatott állásfoglalása ezt nem elősegíti, hanem hátráltatja. (Emlékeztetőül: a 2016. augusztusi állásfoglalás szerint a „felsőfokú intézményi keretek között folytatott pszichoterápiás önismereti jellegű foglalkozás etikai [sic] normákba ütközik”.)

Előző cikkemben így fogalmaztam: az egyetemi szervezésben létrejött önismereti csoportok „*megfelelő feltételek* mellett egyenértékűek lehetnek a nem egyetemi szerveződésben létrejövő csoportokkal”. Ezt követően felsoroltam, hogy meglátásom szerint melyek ezek a feltételek. Ezen kívül gyakorlati érvekre is hivatkoztam. „A workshopon megjelent, a KRE által szervezett csoportokat az elmúlt két egyetemi szemeszterben vezető kiképző csoportterapeuták egybehangzóan állították, hogy tapasztalataik szerint jó hatásfokkal lehet önismereti munkát végezni ezekben a csoportokban.” Ezt a tényt érhetetlen módon *teljességgel figyelmen kívül hagyták* azok,

akik támadták az álláspontomat. Holott az említett csoportvezetőknek nyilvánvalóan helyzeti előnyük van, amikor meg kell ítélnünk ezeket a csoportokat.

A hozzászólások egy része azzal vádolt, hogy az „önismereti csoport” homályos kifejezés. Már mért lenne az? Teljesen világosan meghatároztam tárgyamat: milyen kereteket kell felállítani ahhoz, hogy jó hatásfokú önismereti munkát végezhesse az egyetemi csoportok. Bírálói azt próbálták sulykolni, hogy élesen válasszuk el az önismereti célú és a pszichoterápiás célú csoportfolyamatot. *Ez azonban képtelenség*, ahogyan erre Rudas János rávilágított. Rudással abban is egyetérték, hogy a vita tudattalanjában ott lappangott két rejtett hatótényező: az anyagi érdekek és a hatalmi struktúrák. Mivel nem tettük explicitté őket, a vitában diszfunkcionális tüneteket produkáltak. *In concreto*, szakmai érvek helyett kinyilatkoztatások érkeztek a RÖFIK-től. (Jogosnak éreztem Rudas iróniáját.) Bírálói nem az egyetemek által szervezett önismereti csoportok sajátosságait tárgyalták, hanem a pszichoterápiás intézmény- és kiképző rendszer előírásaira hivatkozó *kazuistikába* bonyolódtak, saját *circulus viciosus*aik foglyává váltak: a sajátélménycsoport a „módszerspecifikus pszichoterapeuta-képzés része”, tehát az egyetemi csoport nem lehet sajátélménycsoport.

Mi a vita gyakorlati tétje? Nyilván az, hogy beszámíthatók-e az egyetemi szervezésű csoportok a pszichoterápiás képzésbe sajátélménycsoportként. De lehet-e azért diszkriminálni egy önismereti képzést, mert nem a helyi művelődési ház szervezte és nem is valamelyik módszerspecifikus egyesület, hanem *horribile dictu*, egy egyetem. Álláspontom egyértelmű: nem lehet. Nem etikus, nem ésszerű. Szakmai szempontból teljesen közömbös, hogy ki a szervező. A csoportfolyamatokat ez nem befolyásolja. Ami befolyásolja, az a hallgatók *csoporton kívüli* kapcsolata, erről azonban minimális szó esett.

Mégegyszer köszönöm a hozzászólásokat, természetesen illett volna mindenkire és minden elhangzott érvre reagálnom. Sajnálom, hogy a fizikai keretek ezt most nem tették lehetővé. Remélem, a *Pszichoterápiában* vagy más fórumokon még tudunk erről beszélgetni és vitázni.

Szummer Csaba

Az egyetemi szervezésben tartott önismereti csoportok létjogosultságáról folyó vita szakmai közéletünk minden szereplőjét megszólította. A vitát indító Szummer Csaba mellett mások is tollat ragadtak az egyetemek oktatói közül. Módszerspecifikus

képzések oktatói, vezetői, a Pszichoterápiás Tanács Szövetség tagjai, volt és jelenlegi hallgatók is hozzászóltak a kérdéshez. A vita fontos szempontja, hogy minél több aspektus megjelenhessen, szakmai és személyes érvek kapjanak helyet. Olvasva a hozzászólásokat, a különböző szereplők a kérdés más-más aspektusait ragadták meg, ez is jelzi, hogy a kérdésre nem lehet igen vagy nem választ adni.

Szenes Márta és *Bokor László* is definiálta a különböző csoportformákat módszer és funkció szerint.

Többször visszaköszönő szempontot élezett ki (többek között) *Terenyi Zoltán*. Szerinte az önismereti csoportokban zajló munka nem lehet egyben sajátélményű pszichoterápia, az egyetemi szervezésű csoportok pedig nem részei a pszichoterapeuta-képzésnek. Jelen vita egyik oldalágaként egy újabb szakmai diskurzus kezd kibontakozni a témában, látszik, hogy ebben nincs szakmai egyetértés. Ugyanakkor ez szakmaszervezeti és törvényalkotói szinten az utóbbi év egyik fontos kérdésévé vált.

A csoporttagok (például *Gór Dóra*, *Imre Gábor*) és csoportvezetők (*Krékits József*, *Farkas Mária*, *Miklós Barbara*) saját élményei is megjelentek a hozzászólásokban. Az egyetemen tartott önismereti csoportok sajátos témákat és jelenségeket mutatnak: a tagok közti ismeretség ellenállást tudott szülni, gátolni tudta a megnyilatkozásokat, az egyetem mint szervezet is hatással volt a témákra.

Ahogy *Szőnyi Gábor* is felveti, pontos hatásokról vizsgálatokon keresztül lehet képet kapni, érdemesnek tartana olyan fórumot létrehozni, ahol „az egyetemek, a csoportozó szakegyesületek képviselői értékelik az »önismereti« csoportok helyét, szerepét a különböző képzésekben, irányelveket alkotnak, segítik a hosszabb távú összehangolást”.

Egy másik felvetés az érdekek és hatalmi viszonyok kérdése (*Rudas János*), mely sokkal nehezebben tényszerűsíthető, ugyanakkor többen is kifejtették ezzel kapcsolatos érzéseiket, személyes álláspontjukat. Minden bizonnyal az intézményi érdekek is hatnak akár az egyetem, akár más szervezet által indított csoportok életre hívására. *Szemán Dénes*, *Laczkó Zsuzsa* érvei is foglalkoznak ezzel a kérdéssel. A hozzászólásokat összegezve úgy tűnik, megkerülhetetlen, hogy az önismereti csoport szervezői és csoportvezetői is foglalkozzanak e hatás mibenlétével.

Örömteli, hogy a szakmai kérdéseket tovább árnyalando a KRE konferenciát szervez a témában. Igyekszünk a folyóirat hasábjain is tudósítani majd róla.

Takácsy Márta